

ET BEDRE NORGE MED DIGITALISERING

Høyres mål er at Norge skal bli verdens beste land til å ta i bruk digitale løsninger for å forenkle folks hverdag, utvikle grønn teknologi, skape nye jobber og sikre velferden. Digitalisering, bruk av stordata, kunstig intelligens, gen- og bioteknologi, robotisering, forbedret sensorteknologi, tingenes internett og 3D-printing er bare noen av teknologiene som kan løse våre største utfordringer i fremtiden.

For Høyre er ikke teknologi et mål i seg selv. Målet er et bedre samfunn med muligheter for alle. Digitaliseringen er i full gang allerede, og vil i stor grad skje uavhengig av politikere. Vi kan hverken forutse eller stoppe den teknologiske utviklingen. Å ta i bruk teknologi på best mulig måte er grunnleggende viktig for å opprettholde vår velstand og for å nå FNs bærekraftsmål.

Norge har svært gode forutsetninger for å ta i bruk ny teknologi. Vi har høykompetent arbeidskraft, konkurransedyktige bedrifter og et godt utbygd velferdssystem. Norge er et av verdens ledende land på bruk av digital teknologi. Vi har erfaring med å være et høykostland, der konkurransen må vinnes med andre midler enn billigst arbeidskraft. I praksis har nesten alle innbyggere god tilgang til internett, og den digitale kompetansen blant innbyggerne er høyere enn i de fleste andre land. Samtidig vil det finnes enkelte områder som vil ha et dårlig kommersielt grunnlag for bredbånd og hvor støtteordninger kan benyttes for å utløse bygging av nødvendig infrastruktur.

Digitaliseringen gir fantastiske muligheter, men stiller oss også overfor utfordringer og vanskelige valg. Høyre legger til grunn at etikk og verdier skal sette rammene for bruk av teknologi. Samtidig må også etiske hensyn og verdier drøftes og avveies i lys av samfunnsutviklingen og de mulighetene teknologien gir. Tradisjonelle arbeidsoppgaver forsvinner, personvernet utfordres og vi får nye sikkerhetsutfordringer. Det oppstår også demokratiske dilemmaer når den offentlige samtalen flyttes over på digitale plattformer.

I Høyre er vi teknologioptimister og mener at digitalisering er et verktøy for å skape et bærekraftig velferdssamfunn. Høyre vil basere sin digitaliseringspolitikk på følgende prinsipper og tiltak:

1. Arbeidslinjen skal ligge fast – teknologi skaper vekst og flere jobber

Automatisering og økt omstillingstakt gir store endringer i norsk nærings- og arbeidsliv. Statistisk sentralbyrå har pekt på at én av tre jobber kan være automatisert innen 2030. Dersom norske virksomheter ikke evner å omstille seg i takt med teknologiske og økonomiske endringer kan det gi økt arbeidsledighet, utenforskap og sviktende finansiering av velferden.

Venstresiden har ofte forsøkt å bremse omstillingen gjennom forbud og reguleringer, beskatning, subsidiering, politisk innblanding i næringslivet, innføring av bemanningsnormer og lignende forslag. Høyre er skeptisk til slike regulatoriske hindre for omstilling. En politikk som har som mål å opprettholde et kunstig sysselsettingsmønster kan svekke velferdssamfunnet på sikt.

De siste tiårene har det kommet mange spådommer om at automatisering vil gjøre tradisjonelle jobber overflødige. Dette har også medført forslag om innføring av borgerlønn og lignende passiviserende ytelser. Spådommene har ikke slått til. Teknologi og robotisering gjør at jobber i økende grad flyttes tilbake til Norge. Høyres holdning er krystallklar, arbeidslinjen skal ligge fast. Høyre støtter ikke en politikk som leder arbeidsføre personer over på offentlige ytelser, og mener tvert imot at det å jobbe er helt grunnleggende for den enkeltes livskvalitet og vår felles velferd.

Høyre mener at politikere verken kan eller bør detaljstyre omstillinger som den vi står overfor. Politikens viktigste oppgave er å sikre gode rammevilkår, som et lavt skattenivå, et godt utdanningssystem, treffsikker innovasjonsstøtte, god digital infrastruktur, et godt sosialt sikkerhetsnett, et moderne lovverk og så små regulatoriske og byråkratiske hindre som mulig.

Høyre vil:

- Arbeide aktivt for like konkurransevilkår og standarder på tvers av land i den digitale økonomien, blant annet ved å ta del i EUs digitale indre marked, for å opprettholde norsk konkurransekraft også i en digital økonomi.
- At offentlige virksomheter ikke skal utvikle egne IKT-systemer eller tjenester i konkurranse med private aktører, men gjennom innkjøp bidra så langt som mulig til konkurranse, mangfold og utvikling av privat næringsliv.
- At beskatningen av bedrifter og eierskap skal være konkurransedyktig for å trygge, skape og beholde jobber i Norge samt stimulere til teknologiinvesteringer.
- Si nei til skatt på roboter og annet produksjonsutstyr, og andre forslag som hemmer innovasjon og teknologisk utvikling.
- Fortsette opptrappingen av de brede, næringsrettede forsknings- og innovasjonsvirkemidlene som bygger oppunder digitaliseringen i næringslivet og offentlig sektor.
- Si nei til allmenn borgerlønn og lignende forslag som bryter med arbeidslinjen.
- Være varsom med innføring og videreføring av bemanningsnormer og lignende som ikke er i samsvar med det nivået som kreves hvis oppgavene digitaliseres eller løses med ny teknologi.
- Ha en lovgivning tilpasset den teknologiske utviklingen.
- Gjøre det enklere både juridisk og skattemessig for bedrifter å gi aksjer til ansatte, noe som vil være til særlig hjelp for teknologibedrifter i en oppstartsfasen.
- Redusere regulatoriske hindre for bruk av ny teknologi, for eksempel lover eller regler som krever skjønn, unødvendige sertifiseringer, fysiske signaturer eller vitner, analoge instrumenter og lignende.
- At staten i større grad bruker sin innkjøpsmakt til å stimulere til innovasjon, for eksempel gjennom regelverket for innovative offentlige anskaffelser.
- Tilrettelegge for at flere frilansere uten norsk statsborgerskap kan jobbe i – og skatte til – Norge, blant annet gjennom å tilby e-statsborgerskap etter modell fra Estland.
- Sikre et høyt tempo i utbyggingen av infrastruktur for bredbånd og mobilnett.

2. Kunnskap skal være digitalt tilgjengelig for alle

Utdanning og kompetanse er nøkkelen til fremtidens verdiskaping. Høy endringstakt i arbeidslivet betyr også at mange arbeidstakere vil få behov for oppdatert eller ny kunnskap innenfor helt nye områder. Det gjør Høyres kunnskapspolitikk viktigere enn noen gang før, og at livslang læring må bli en realitet for alle.

Digitale ferdigheter vil være avgjørende for fremtidens arbeidstakere, og denne kompetansebyggingen må starte allerede på grunnskolenivå. Høyre vil legge til rette for at mulighetene for påfyll av kompetanse ikke avsluttes ved endt skolegang, men fortsetter hele livet. Digitale løsninger skal gjøre det enklere for flere å ta etter- og videreutdanning. Ny teknologi kan utjevne og forbedre utdanningen i hele landet. Forskjeller basert på geografi kan reduseres, og viktige tjenester kan gjøres mer tilgjengelig.

Høyre vil:

- Sikre at elever får kunnskap om og forståelse for teknologi, algoritmer, koding, kritisk tenkning og digital dannelse i flere fag gjennom hele utdanningsløpet.
- Ta i bruk VR-teknologi, simuleringsteknologi og liknende løsninger for å styrke undervisningen, særlig innen yrkesopplæringen.

- Intensivere bruken av digitale verktøy i undervisningen for å styrke individuell opplæring og øke læringsutbyttet.
- Vurdere en lærlingordning for teknologiske fag, for at flere skal kunne jobbe i teknologibedrifter som en del av utdanningen.
- Stimulere universiteter og høyskoler til å legge læringsmaterieell fritt tilgjengelig på nett. Målet er å gjøre all undervisning på offentlige institusjoner digitalt tilgjengelig innen 2025.
- Sikre at lærere har den nødvendige kompetansen for å anvende ny teknologi i undervisningen.
- Tilrettelegge for økt tilgang til elevtjenester på digitale flater, som for eksempel digital skolehelsetjeneste og skolepsykolog.

3. Offentlig sektor skal digitaliseres

Norsk offentlig sektor er blant de ledende i verden på digitalisering og leverer et meget godt digitalt tjenestetilbud. Samtidig er Norge det landet i OECD som har størst andel ansatte i offentlig sektor, med om lag 35 prosent. Andelen har økt betydelig de siste tiårene, og Høyre er opptatt av at offentlig sektor ikke skal vokse seg større enn det den private delen av økonomien kan bære. Digitalisering av offentlig sektor er en av de viktigste løsningene for å dempe veksten og øke produktiviteten. Målet er å sikre et bærekraftig velferdssamfunn.

Digitalisering i offentlig sektor gir ikke bare bedre velferd og mer effektiv ressursutnyttelse, men gjør også kommunikasjonen mellom det offentlige og innbyggerne enklere. Høyres mål er at så mye som mulig av innbyggernes interaksjon med myndighetene skal forenkles, blant annet basert på «bare én gang»-prinsippet, som innebærer at brukere ikke skal trenge å dele samme informasjon flere ganger.

Offentlig sektor har allerede kommet godt i gang med digitaliseringen av ulike tjenester, men gevinstene av investeringene som er gjort kommer ikke med en gang. Det finnes dessuten eldre løsninger som må fornyes, noe som kan være svært kostbart. De store IT-investeringene i NAV er et godt eksempel på dette. Høyre mener likevel at det offentlige ikke har råd til å utsette investeringer i digitale systemer og teknologi som vil gi betydelig avkastning på sikt.

Høyre vil:

- Gjennomføre nye digitaliseringsprosjekter og fornye gamle digitale løsninger.
- Redusere aktiviteter som svekker konkurransen og øker sysselsettingen i det offentlige, og slippe til flere små og mellomstore aktører som kan levere digitale løsninger.
- Basere offentlig innhenting av informasjon på «bare én gang»-prinsippet.
- At all skriftlig kommunikasjon med myndighetene skal være digital innen 2025, men hvor målrettede tiltak settes inn for de som vil kunne falle utenfor det digitale samfunnet.
- Videreutvikle medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter, slik at flere samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter blir gjennomført.
- Være positiv til at aggregerte anonyme data skal kunne benyttes til å forbedre kvaliteten på offentlige tjenester.
- At saksbehandling som ikke krever betydelig skjønnsutøvelse skal automatiseres i størst mulig grad.
- Legge til rette for å styrke den digitale kompetansen til ansatte i offentlig sektor.
- Vurdere nye digitale løsninger som kan styrke innbyggernes mulighet til medvirkning i saker som angår dem.

4. Vi skal tilrettelegge for et enklere liv

Digitaliseringen vil forenkle hverdagen vår på mange områder. Noen av de områdene der vi allerede ser digitaliseringens inntog tydeligst er innenfor markedet for helsetjenester, finanstjenester, tjenester innen delingsøkonomien og i transportsektoren.

Helse og omsorg

Teknologi kan forbedre kvaliteten og sikkerheten i helse- og omsorgssektoren, samtidig som det kan gi betydelige kostnadsreduksjoner. Hverdagen for de ansatte kan også bli betydelig forbedret ved hjelp av digitale og automatiserte verktøy. Roboter og algoritmer kan løse tidkrevende og rutinepregede oppgaver og frigjøre flere årsverk til oppgaver som krever mer tilstedeværelse og omsorg. Digitalisering kan også gi mange mennesker økt mulighet til å mestre eget liv.

Kostnadene knyttet til helsesektoren i Norge er voksende. Dette kan reduseres ved at pasienter og helsepersonell gis mulighet til digital interaksjon, som overføring av egenmålte data fra pasienten, fjerndiagnoser, fjernutskrivning av digitale resepter og likende. For å oppnå dette må lovverket moderniseres.

Høyre vil:

- Sikre rask fremdrift for innføring av et felles nasjonalt elektronisk pasientjournalssystem, i tråd med visjonen om «én innbygger – én journal».
- Utrede hvordan digitale helsesjekker kan integreres i helsetjenesten, særlig rettet mot risikogrupper, for å sikre at problemer forebygges og begrense behov for innleggelse på sykehus.
- Tilpasse finansieringsmodellene for at nettkonsultasjoner i større grad kan erstatte fysisk oppmøte hos legen der det er hensiktsmessig, og tilrettelegge for at fastleger skal kunne tilby e-konsultasjon til de som ønsker det.
- Øke ambisjonsnivået for bruk av ulike teknologiske løsninger i kommunene, sikre interoperabilitet ved valg av IKT-systemer og stimulere til konkurranse blant leverandører.
- Øke innsatsen for å bygge flere spesialtilpassede omsorgsboliger med bruk av smarthusteknologi.
- Løfte teknologiske løsninger som bidrar til at helsetjenesten fremstår som sømløs og helhetlig gjennom å åpne for flere 3. partsløsninger i helsenorge.no. På den måten vil ulike helseaktører kunne bruke sine systemer til å kommunisere med innbyggerne.
- I påvente av et felles nasjonalt elektronisk pasientjournalssystem åpne for bruk av digitale løsninger som raskt kan utløse effektiv kommunikasjon mellom sykehus og innad i sykehusavdelinger.

Delingsøkonomi og forbrukerøkonomi

Teknologi har gjort det enklere å dele ressurser med hverandre. Høyre vil sørge for at denne delingen kan fortsette, og vokse, innenfor ordnede rammer. Delingsøkonomien har utviklet nye markeder med lavere terskler for etablering enn mange eksisterende tjenestetilbud. En utfordring med slike markeder er at de ikke beskattes eller reguleres. Deling av kjøretøy, mikrolån og «crowdlending», transporttjenester, utleie av eiendom og utføring av småjobber er eksempler på dette. Høyre mener at slike tjenester må reguleres og underlegges beskatning.

I årene fremover vil stadig mer handel bli digital. Dagligvarebransjen er et eksempel på en næring der potensialet for e-handel fortsatt er stort. Mer nettbasert dagligvarehandel vil kunne gi mer konkurranse og lavere priser. For å åpne for nye digitale aktører må den store konsentrasjonen av markedsrett rundt de nåværende dagligvarekjedene løses opp, blant annet ved å utrede et forbud mot såkalt prisdiskriminering i leverandørleddet i dagligvarebransjen.

Fremveksten av kryptovalutaer og såkalt blokkjede-teknologi er nye fenomener som skaper både begeistring og skepsis. Selv om risikoen for «bobler» er stor, er fremveksten av kryptovalutaer noe som bør tas på alvor. Gjennom regulering kan kryptovalutaer skape nye forretningsmuligheter og bidra til å utvikle blokkjede-teknologien, noe som igjen kan skape nye utviklingsmuligheter – slik internett også gjorde i sin tid.

Høyre vil:

- Modernisere lovverket for å sikre at nye digitale plattformer innen delingsøkonomi kan tas i bruk.
- Sikre at personer og virksomheter som leverer tjenester betaler skatt og merverdiavgift.
- Gjøre det enklere for privatpersoner og bedrifter å betale skatt og merverdiavgift for tjenester de kjøper og leverer.
- Fjerne hindringer for å fremme digitale forretningsmodeller som bidrar til ny næringsvirksomhet og nye arbeidsplasser.
- Tilrettelegge for mikrolån (crowdlending), for å gi privatpersoner og bedrifter tilgang til kapital utenfor bankmarkedet i regulerte former.
- Utrede konkurransefremmende tiltak som skal hindre dominerende markedsaktører i dagligvarebransjen i å misbruke sin markedsrett til å svekke konkurransen og stå i veien for nye innovative aktører, eksempelvis netthandel.
- Stille seg positiv til kontrollert utvikling og omsetning av kryptovalutaer, og se positivt på mulighetene som blokkjede-teknologi gir.

Transport

Digital teknologi vil revolusjonere samfunnets transportløsninger. Autonome biler, busser, skip, tog og droner er bare noe av det som vil komme på markedet. Elektrifisering av transportsektoren, for eksempel elektriske fly, vil kunne gi store reduksjoner i klimagassutslipp. Ny teknologi vil både gi billigere, mer effektiv og mer miljøvennlig transport.

Høyre vil:

- Tilpasse og modernisere lovverket slik at autonome fremkomstmidler kan testes ut og tas i bruk.
- Tilrettelegge for teknologiske løsninger som bidrar til en klimavennlig transportsektor.
- Tilrettelegge for intelligente trafikksystemer som kan gi bedre sikkerhet og kapasitetsutnyttelse på veinettet.
- Tilrettelegge for mer korrekt veipricing ved utnyttelse av GPS-teknologi, forutsatt at personvernet ivaretas.
- Tilrettelegge for deling av kjøredata for forskning og utvikling, så lenge personvernet blir ivaretatt.
- Omstrukturere og deregulere drosjenæringen, herunder å vurdere å endre løyvekravet i tråd med ESAs påpekninger.
- Legge til rette for at kommuner i større grad kan koordinere de positive elementene i et mer digitalisert samfunn.

5. Personvern og vår digitale sikkerhet skal styrkes

Digitaliseringen skaper nye sårbarheter og sikkerhetsutfordringer. All elektronisk kommunikasjon etterlater seg digitale spor. Viktig infrastruktur og tjenester kan utsettes for manipulasjon, feil og angrep, noe som i verste fall kan føre til at essensiell data forsvinner og ikke er tilgjengelig når det trengs. Enkeltpersoner kan få stjålet eller misbrukt identitet, opplysninger eller dokumenter. Stadig mer kriminalitet forflytter seg også inn i det digitale rom. Ikke minst øker omfanget av seksuelle overgrep på nett og deling av filer med vold og overgrep mot barn.

Høyre vil styrke myndighetenes muligheter til å forebygge, avdekke og straffeforfølge digital kriminalitet. Det er særlig viktig å ruste politiet til dette arbeidet, og Høyre mener at fremtidens politi må være langt mer til stede på nett enn i dag. De må også ha sterkere digital kompetanse enn tidligere. For å sikre best mulig kompetanse og muligheten til å ligge i forkant av den teknologiske utviklingen vil Høyre bidra til å skape et forsknings- og utdanningstilbud innen digital kriminalitet, samt øke muligheten for at langt flere IT-utdannede får jobb i politiet enn i dag.

Demokratiet utfordres i møtet med digitaliseringen. Den offentlige samtalen endres når den flyttes over på digitale plattformer, ofte redigert og styrt fra andre land. Ekkokamre, sensur, falske nyheter,

Storresolusjon om digitalisering

nettroll, trollfabrikker og robotposter er fenomener som kan påvirke og endre vår offentlige samtale, og som har potensiale til å påvirke viktige demokratiske prosesser.

Også personvernet utfordres av ny teknologi. Kommersielle aktører bruker stordata på nye og uante måter. Det finnes uendelige muligheter for å analysere og trekke ut innsikt fra store sett med data. Høyre ønsker å benytte mulighetene stordata gir for samfunnet og næringslivet. Samtidig er Høyre svært opptatt av å ivareta samfunnets informasjonssikkerhet og den enkeltes personvern, og spørsmål knyttet til dataeierskap, opphavsrett og informasjonssikkerhet er sentrale i dette arbeidet.

Det må legges til rette for at nasjonale myndigheter og aktører som følger norsk lov sikres muligheter til å nyttiggjøre seg stordata, og utvikle ny kunnskap og konkurransedyktige tjenester. Bruk av stordata kan både gi kommersielle muligheter og styrke viktige samfunnsoppgaver, for eksempel håndtering av miljøkatastrofer, forebygging av pasientskader i helsesektoren, avdekking av brann- og ulykkesrisiko og planlegging av samferdselstiltak.

Høyre vil:

- Gjennomføre EUs nye personverndirektiv og jobbe sammen med EU for å håndheve reglene og beskytte norske borgeres interesser overfor nettplattformer og andre nettselskaper i 3. land.
- Utrede muligheten for å opprette et algoritmetilsyn underlagt Datatilsynet, for å sikre tilsyn med algoritmene som benyttes av offentlig forvaltning og store private virksomheter.
- Ruste politiet til å håndtere digital kriminalitet, blant annet ved å tillate at IT-utdannede kan bli politifolk.
- Ruste myndighetene til å oppdage og motvirke ytre makters påvirkning av vårt demokrati gjennom digitale kanaler.
- Stå fast ved prinsippet om nettnøytralitet for norske aktører.
- Stille seg positiv til økt bruk og tilgjengeliggjøring av stordata til kommersielle formål, forskning, folkehelseformål, arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap og lignende. Den enkeltes personvern må likevel sikres, og hindre at sensitiv informasjon som er anonymisert kan spores tilbake til enkeltindivid. Det utredes hvordan denne balansen kan ivaretas.
- Gjøre stordata fra det offentlige effektivt tilgjengelig for å utvikle nye tjenester, produkter og forretningsmodeller der dette ikke er i konflikt med personvernet eller andre viktige hensyn.

Cyberdomenet er et av de mest sannsynlige domenene for statlige angrep mot Norge. utfordringene krever en kombinasjon av robuste IKT-systemer som kan fortsette å fungere under et angrep samt evne til å avverge og håndtere angrep. Norge må ha et effektivt og helhetlig forsvar mot de økende utfordringene i cyberdomenet, og har derfor signert NATO Cyber Defence Pledge. Disse forpliktelsene må følges opp.

Høyre vil:

- Fortsette styrkingen av Cyberforsvaret i tråd med langtidsplanen for Forsvaret.
- Videreutvikle det sivilmilitære samarbeidet i cyberdomenet for å håndtere bredden av trusler.
- Styrke E-tjenestens og PSTs evne til å samle inn, analysere og fordele etterretning om trusler i cyberdomenet.
- Styrke NSMs arbeid med forebyggende sikkerhet innenfor IKT.